

Nej till nya Slussen!

Protestmöte i ABF-huset 30/11 2011 i regi av Slussengruppen bestående av Bevara Slussen, Ny syn på Slussen, Kulturslussen och Café Blom gruppen samt ABF Stockholm.

Stämningen gick i topp redan från start när Benny Andersson i egen hög person anträdde scenen för att bli intervjuad av kvällens Slussennestor, professor emeritus, byggnadshistorikern Bengt O H Johansson angående sin enastående bragd att genom en protestartikel i DN tvinga ut finansborgarrådet Sten Nordin på banan i direkt svaromål, något som ingen lyckats med hittills.

Vill ni veta hur det gick till, frågade Benny Andersson och så berättade han hur han för bara 12 dagar hade sedan besökt en arkitektvän som hade satt honom in i ärendet, sedan ringt till Maria Schottenius på DN som uppmanat honom att skriva själv varpå han fattat pennan – ”fast jag hade ju aldrig gjort något sånt förut” – och skrivit en debattartikel på DN:s kultursida som verkligen bet.

Vad var det allra mest uppseendeväckande med hela den här historien, undrade Bengt Johansson. Det allra värsta? Jo, svarade Benny Andersson, att för bara 12 dagar sedan visste jag nästan ingenting om allt det här. Jag kände inte till de 90 trappstegen som man måste klättra upp för att ta sig från Gamla stan till Södermalm, jag hade inte begripit att man sedan måste forcera en köpgalleria på 35 000 kvm för att komma vidare – något som han kallade helt ovärdigt – jag visste inte om t-korsningarna där trafiken kommer att stanna upp, att den nya motorvägen kommer att sträcka sig tre kvarter in i Gamla stan eller hur de nya husen kommer att skymma utsikten, även sedan man kapat dem en bit på höjden efter tidigare protester.

För sitt inlägg hade Benny Andersson fått både ris och ros – ”håll dig till ditt dragspel” – men den här kvällen angav han tonen och det är onekligen han som fått ny rotation på debatten. För vad det är frågan om är ju förbindelsen mellan norr och söder i Stockholm där höjdskillnaden är 101 meter och ”Nya Slussen är ett otroligt dumt förslag.” Denna uppfattning, som förenade de församlade, klargjordes på en rad olika sätt under kvällens fortsatta debatt.

Först ut var Bengt Johansson som inledde med att citera Bo Bergmans Stockholmsdikt där han skriver ”som klippt i sotat papper står Södra bergens siluett” och underströk att står man på Södermalmstorg så har man en unik vy från Mälaren till Saltsjön, unik inte bara i Stockholm utan i världen. Detta är en älskad plats, unik i stadens historia och det vackraste man kan tänka sig, vi älskar Slussen, sade han. Han gjorde sedan en historisk exposé som började med Olof Skötkonung och Olof den helige och hur Olof Skötkonung spärrades in i Mälaren men slank ut över näset mellan Gamla stan och Södermalm när det var högvatten. Annars hade han tvingats ända bort till Strängnäs för att komma igenom. Han berättade vidare om Stadsholmen och Birger Jarls försvarstorn samt om den förkastningsbrant som skapat både Södra bergen och Mälaren för miljontals år sedan och gett Mälaren ett unikt djup som gör att även stora båtar kan färdas där. Och han gick vidare till istiden och rullstensåsar som skapades då och hur staden kom att byggas norrut medan Södermalm förblev den fattiga, svårtillgängliga stadsdelen dit det tog lika lång tid att ta sig med häst och vagn som att färdas mellan Gustav Adolfs torg och Norrtull fast det var mycket närmare.

Nästa talare var arkitekten Svante Forsström som talade om den aktuella vattensituationen och risken för översvämning av t-banestationen i Gamla stan om man inte lyckas med en ökad avbördning av Mälarens vatten via Södertälje kanal nu när havshöjningen håller på att gå förbi landhöjningen på grund av klimatförändringarna. Dessutom: tunnelbanebron, ”världens fulaste bro” måste bort, den är fallfärdig men i stället för att reparera den för dyra pengar borde den rivas och ersättas med en tunnel, det skulle knappast bli dyrare. Just denna vattenfråga, som är helt oundviklig och som måste lösas, är inte alls löst i Foster-Bergs förslag om Nya Slussen, underströk han, bara detta gör förslaget oanvändbart.

Svante Forsström avlöstes av arkitekten Eva Björklund som genom otaliga beräkningar och exempel visade hur dagens behagliga nivåstigning på 3-5 procent skulle komma att öka till 7 procent

och mer för att, när man väl är över på Södermalmssidan och den famösa jättetrappan motsvarande fyra våningsplan, tvinga den som inte orkar, vill eller kan klättra att köa för hiss eller rulltrappor tillsammans med 1700 personer som strömmar genom Slussen varje timme. Och hon visade även hur den nya motorvägen skulle sträcka sig ut över kajen där Djurgårdsfärjan nu lägger till och in i Gamla stan på andra sidan, hur långa omstigingsvägarna kommer att bli för att ta sig till Götgatan, hur branta ramperna kommer att bli och besvärliga trafikövergångarna. Och hon ironiserade över förslaget motto som är tillgänglighet genom att läsa upp en passus i beskrivningen av Nya Slussen där det står att man bör kunna ha viloplats på vägen upp till Södermalm där fotgängare kan ta igen sig! Liksom flera andra talare under kvällen trodde hon inte att politikerna i Stadshuset hade en aning om allt detta, den ”information” de fått var ren propaganda. På alla modeller och alla foton av Nya Slussen skiner solen, alla kvinnor är i fertil ålder och inga skymmande hus syns till.

Arkitekten Tor Eksjö tog vid och visade genom foton hur Tage William-Olssons Slussen såg ut när den var nybyggd och fräsch, när ljuset fortfarande strömmade in genom ljuskupolen – nu täckt av betong – och hur affärer, butiker och caféer tävlade med varandra om kunderna i Blåa Bodarna och Gula gången. Som Bengt Johansson redan påpekat i sitt inledningsanförande: William-Olssons Slussen är vårt främsta sammanhängande funkismonument. Eksjö visade också hur vändningsmöjligheter för bussarna saknas och hur de kommer att tvingas köra upp till Katarina kyrka eller runt Gamla stan i stället för att som nu smidigt kunna växla färdriktning genom olika avställnings- och vändställen. Bussgaraget i Katarinaberget betraktade han som helt orealistiskt liksom över huvud taget planeringen för bussar på Nya Slussen särskilt som planeringen för Nackasektorn gått i stå; den måste man i alla händelser avvakta innan man kan gå vidare.

Utställningsproducenten och journalisten Jan Ohlin hade försökt gräva sig fram till varför förfallet av Slussen fått gå så långt som det gjort och varför det hade fått ske. Vem hade beslutat detta? Han hade talat med alla ansvariga och deras företrädares företrädare och alla förnekade att de hade beslutat om att Slussen skulle få förfalla. När Ingemar Josefsson (S) slutligen förstod hur illa det var ställt utlyste han en tävling som gav fem olika förslag. Det är där nuvarande Slussenelände tar sin början, alltså egentligen först in på 2000-talet. För samtidigt som nya förslag lades fram opererade en osynlig överlevnadsgrupp från Klararivningarna i stadsbyggnadskontoret och blockerade alla idéer om reovering. Målet var en stor köpgalleria och han hade visserligen inga bevis men hade hört att kommersiella konsortier i Stockholm ursprungligen lovats Helgeandsholmen, men när så riksdagen flyttade tillbaka, fick man löfte om en annan central plats – Slussen.

Journalisten Kajsa Althén gick vidare på samma tema och menade att de stora byggen som uppstått i Stockholm senast vid Tegelbacken och Norra bantorget framför allt tvingats fram av den växande besöksnäringen, som krävde jättestora hotell. En ökande nervös osäkerhet i den finansiella krisens spår inte bara i Sverige utan i hela västvärlden har drivit fram dessa gigantiska projekt. Man vet helt enkelt inte vart man är på väg och anlitar desperat samma arkitekter världen över som kommer och ritar samma jättehus i glas och betong överallt. Allt ska ju vara i ”världsklass”, som det heter.

Av de fem Slussenförslagen som bearbetades i Stadshuset sorterades Foster-Bergs första idé med den stora slingan, knytpunkten eller snarare nystanet raskt bort men även deras andra mera modifierade förslag slängdes i papperskorgen ända tills politikerna i Stadshuset fiskade upp det igen när allianspartierna fick makten och Slussenfrågan nu äntligen skulle lösas. Tjänstemännen på stadsbyggnadskontoret fick order om att utveckla förslaget och ingen i stadens tjänst fick kritisera det, till och med Stadsmuseet förseddes med munkavle och förbjöds att upplåta sina lokaler för protestmöten. Detta kallade Kajsa Althén för urholkad demokrati, deprofessionalisering och ministerstyre och när hon fick frågan vem hon avsåg härmed svarade hon Sten Nordin (M), nuvarande finansborgarråd.

Mötet avslutades med en lovsång till Nordens Venedig av historikern Christopher O'Regan som samtidigt öste sin galla över de maktavare i staden som inte gjort annat än rivit 700 16-1700-tals hus i Klara, låtit Slussen förvandlas till en ruin och som utan demokratisk förankring förstörat, förfulat och förfuskat Stockholms unika skönhets- och trivselsvärden. Vältaligt fördömde han dem som försökt sopa staden ren från de små och aningen skamfilade människor som rört sig

på dess gator sedan 1700-talet, som inte var köpstarka, som ibland var alkoholiserade och udda – sådana människor är inte välkomna i gallerior, varken Bellman, Ferlin eller Cornelis skulle få plats där – segregationen i Stockholm bara ökar. Stockholms 800 år gamla, något rynkiga ansikte vill man inte se, alla små parker, täppor, utsiktspunkter och till synes oplanerade mötesställen ska bort när man ”förtätar staden”, som slagordet lyder, dvs bygger fler storskaliga gallerior, hotell osv. De som försöker försvara stadens organiska växt utdefinieras som utvecklingsfientliga Bullerbynostalgiker, men i själva verket är det just de som planerar för en åttafilig motorväg som är otidsenliga, sade O’Regan. Var i världen skulle man bygga en motorväg i anslutning till världens kanske bäst bevarade 1600-talsstad med bibelhållet gatunät från medeltiden, i Brygge, i Prag, i Oxford, frågade han retoriskt. Nej, bara bland fåvåldshärskarna i Stadshuset är något sådant möjligt, det visade man när Klara rivdes och oersätliga världen förbyttes i sten och betong och det är man på väg att bevisa ännu en gång genom den nya Slussenplanen, allt går igen!

Nej, det är inte vi som protesterar som är ociviliserade, otidsenliga och ovärdiga, förklarade O’Regan, eldad av sina egna brinnande ord, det är de som härskar i Stadshuset!

Mötet avslutades med att följande appell enhälligt antogs:

”Nej till Nya Slussen.

Vi protesterar mot detaljplanen för ”Nya Slussen” som inte är platsen värdig.

Efter decennier av vanvård vill stadshusmajoriteten pressa igenom en illa genomtänkt ombyggnad av Slussen. En ombyggnad som skapar fler problem än den löser och inte heller tillvaratar platsens landskapsmässiga och historiska värden. Den omfattande och väl motiverade kritiken har mötts med osaklig arrogans.

Vi kräver att planen stoppas och att en oberoende expertkommission tillsätts för att lösa upp den situation som uppstått.”

Varpå Göran Eriksson från ABF, som ledde detta det femte i raden av Slussenmöten på ABF, uppmanade deltagarna att delta i de fortsatta protesterna, närmast ett fackeltåg på Slussen på lördagen.

Kerstin Vinterhed